

UDDEVALLA KOMMUN
TEKNISKA NÄMNDEN

**Utdrag
PROTOKOLL**

2012-04-19

1 (1)

LÄNSSTYRELSEN VÄSTRA GÖTALANDS LÄN VÄNERSBORG	
Ink.	2012 -04- 25

§ 95

**Revidering av skötselplan för Naturreservat Herrestadsfjället II
(TN/2008:525)**

Sammanfattning

Revidering av skötselplan Herrestadsfjället II

Beslutsunderlag

Tekniska kontorets tjänsteskrivelse 2012-03-28

Reviderad skötselplan för Herrestadsfjället II

Beslut

Tekniska nämnden beslutar

att godkänna reviderad skötselplan för Herrestadsfjället II

Vid protokollet
Eva Thol-Nordfeldt

Justerat 2012-04-23
Henrik Sundström
Jarmo Uusitalo

Justeringen tillkännagiven på anslagstavlan 2012-04-24 intygar
Eva Thol-Nordfeldt

Expedierat 2012-04-24
Tekniska kontoret
Miljö o Stadsbyggnad
Länsstyrelsen

Utdragsbestyrkande

Eva Thol-Nordfeldt

UDDEVALLA KOMMUN
TEKNISKA KONTORET

TJÄNSTESKRIVELSE

1 (1)

2012-03-28

DNR TN/2008:525

HANDLÄGGARE

Skogsförvaltare David Alfredsson

TELEFON 0522-69 63 83

david.alfredsson@uddevalla.se

Revidering av skötselplan för Naturreservat Herrestadsfjället II

Sammanfattning

Revidering av skötselplan Herrestadsfjället II

Beslutsunderlag

Tekniska kontorets tjänsteskrivelse 2012-03-28

Reviderad skötselplan för Herrestadsfjället II

Förslag till beslut

Tekniska kontoret föreslår tekniska nämnden besluta

att godkänna reviderad skötselplan för Herrestadsfjället II

Ärendebeskrivning

Framtagande av skötselplan har skett i nära samarbete med miljö- och statsbyggnad. I anslutning till Gården Åleslån kommer det att vara betesdjur och för att återskapa de naturvärden. Skötselområde 6 och 7 är reviderade från naturskog och frilufslivskog till bete. Beslut kommer att kungöras i tidningen Bohuslänningen.

Patrik Petré
Teknisk chef

Johnny Karlsson
Mark o exploateringschef

Expediera till

FÖRSTYRELSEN VÄSTRA GÖTALANDS LÄN	
VANERSBORG	
Ink.	2012 -04- 25

Naturreservatet Herrestadsfjället II

Skötselplan – Reviderad 2012

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

DEL A – BESKRIVNING	4
1. Syfte	4
2. Beskrivning av området	5
2.1 Uppgifter om naturreservatet	5
2.2 Topografi och läge	5
2.3 Geologi och hydrologi	5
2.4 Markanvändning	6
2.5 Kulturhistoriska bevarandevärden	6
2.6 Vegetation, flora och fauna	7
2.6.1 Kärlväxter	7
2.6.2 Mossor	8
2.6.3 Lavar	8
2.7 Friluftsvärden	8
2.8 Bebyggelse och anläggningar	9
DEL B – SKÖTSEL	9
3. Skötsel och bevarandemål	10
3.1 Övergripande mål för områdets skötsel	10
3.2 Generella riktlinjer och åtgärder	10
3.3 Beskrivning av skötselområden	12
4. Friluftsliv	21
4.1 Övergripande mål	21
4.2 Information och anläggningar	21
5. Gränsmarkering	22
6. Uppföljning	22
6.1 Uppföljning av skötselåtgärder	22
6.2 Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd	22
6.3 Revidering av skötselplanen	22
7. Sammanfattning av planerad förvaltning	23
8. Referenser	23

BILAGA

Skötselområdeskarta

Bilaga A

Samtliga fotografier tagna av Kalle Edlund

DEL A – BESKRIVNING

1. Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och utveckla ett sjörikt och bostadsnära skogsområde attraktivt för friluftslivet med möjligheter till vandring, skidåkning, fiske, svamp- och bärplockning, naturundervisning samt upplevelser av en intressant natur- och kulturmiljö.
- utveckla områdets betydelse för den biologiska mångfalden och dess upplevelsevärden genom att bland annat öka andelen äldre skog och lövskog.

Syftet ska tryggas genom:

- att den största delen av området lämnas för fri utveckling.
- att all gran i den nordöstra delen av reservatet avverkas. Därefter omförs det området till bete eller lövskog.
- att grova lövträd frihuggs där behov finns.
- att naturreservatet skyddas mot fysisk exploatering.
- att död ved nyskapas där så behövs. Detta görs genom punktinsatser som fällning, högkapning och ringbarkning av träd.
- att vandringsleder, vindskydd och grillplatser anläggs.
- att kulturhistoriska lämningar behålls genom skötsel där det finns behov och lämningarna förses med skyltar.

Ringbarkade träd ger viktig död ved.

2. Beskrivning av området

2.1 Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Herrestadsfjället II
Beslut om bildande:	Kommunfullmäktige 2009-12-09
Skötselplanen fastställd:	Av Tekniska nämnden 2010-09-16 Reviderad av Tekniska nämnden 2012-04-19
Areal:	363 hektar
Karta:	Topografisk karta: Vänersborg 8B NV Ekonomisk karta: Herrestadsfjället 8B:63
Lägesbeskrivning:	Ca 3 km norr om Uddevalla tätort
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Uddevalla
Socken:	Herrestad
Förvaltare:	Uddevalla kommun
Objektnummer (NVR ID):	2022489
Naturgeografisk region:	Sydöstra Norges och sydvästra Sveriges kupe- rade barr- och skogslandskap Östfold- Dalslandsområdet (21.a)
Typindelning enligt vattendirektivet:	Limnisk ekoregion 6 Sydväst, söder om norr- landgränsen, inom vattendelaren till Västerha- vet, under 200 möh.

2.2 Topografi och läge

Herrestadsfjället är ett av de större höjdområdena som finns en bit innanför Bohuskusten och det utgör en skarp kontrast mot de dalgångar som finns i väster och söder. Själva naturreservatet ligger uppe på fjället och cirka tre kilometer norr om Uddevalla tätort. Det gränsar till det sedan tidigare be-
fintliga naturreservatet Herrestadsfjället och utgör en mosaik av olika natur-
typer med tyngdpunkt på hällmark, barrskog och myrar. Området är även
relativt sjörikt. Den högsta punkten är ca 165 meter över havet och finns på
höjderna i reservatets centrala delar. Närheten till Uddevalla tätort säkrar
möjligheten för invånarna att på nära håll komma ut i relativt tyst och bitvis
vildmarkslik skog. Genom att en vandringsled anläggs mellan reservatet och
stadsdelen Kurveröd blir det dessutom möjligt att på ett lättare sätt ta sig till
reservatet och uppleva detta utan att vara beroende av bil.

2.3 Geologi och hydrologi

Herrestadsfjällets berggrund består i huvudsak av sura, silikatrika bergarter
med vissa inslag av bergarter av grönstenstyp. I vissa stråk märks förskiff-
ring av berggrunden. Naturreservatet domineras av ytbergartsgnejser som
härstammar från Stora Le-Marstrandsformationen.

Jordlagren är ganska tunna och består till stor del av morän, främst nedanför
sluttningar och branter. Stora områden består av hällmark, till stor del utan
jord, och det finns även omfattande myrområden som utgörs av torvmark.

Årsnederbörden är ca 750-800 mm och eftersom området ligger i en humid klimatregion är nederbörden under vegetationsperioden normalt något större än avdunstningen.

2.4 Markanvändning

Efter att ha varit beskogat under lång tid tog skogsavverkningen fart på Herrestadsfjället i slutet av 1600-talet som en följd av ökad efterfrågan på bland annat skeppsvirke och ved. Följden blev att kring år 1800 var stora delar av fjället skoglöst. Vid denna tidpunkt hade även människor börjat flytta upp i området. Utmarksbete blev den dominerande användningen av marken och de betande djuren förhindrade återväxt av skogen. Betesmarken förbättrades dess utom genom ljunghedsbränning där gammal, grov ljung brann upp och lämnade plats för ny, späd, ätlig ljung för djuren.

I slutet av 1800-talet bildades en förening som planterade cirka 5 000 hektar skog med i huvudsak gran, tall, lärk och björk. Delar av skogen har dock brunnit upp i skogsbränder i främst början av 1900-talet, men det har därefter skett återplanteringar. Den historiska markanvändningen har inneburit att gamla träd idag är en bristvara inom naturreservatet.

Ladan på gården Åleslån

2.5 Kulturhistoriska bevarandevärden

Det finns inga kända fornlämningar inom det blivande naturreservatet, men däremot finns flera kulturhistoriska lämningar. Gården Åleslån, som ligger i reservatets nordöstra del, är ett bra bevarat exempel på en fjällgård och används idag som naturskola för kommunens elever. Men gården var känd som krontorp redan på 1600-talet och brukades som det ända fram till början av 1960-talet. Den stora ladugården är dock ditflyttad under senare tid.

Nära Stora Hällesvattnet finns lämningar av ett gammalt torpställe och i närheten finns också spår av en gammal åkerteg. Små, gamla, igenvuxna åkertegar återfinns även i myrmarken inom skötselområde 8. Vid Bören nära Mållsjön finns ytterligare en lämning efter ett gammalt torp.

Längs Sågebäcken, utmed Bohusleden, finns rester av en gammal skvaltkvarn. Utöver detta finns även rester av en hjulkvarn i reservatet och strax nedströms Mjövattnet finns spår efter att man påbörjat uthuggning av kvarnstenar.

Sydväst om sjön Torbjörn finns gruvhål och rester efter kiselbrytning som pågick under andra världskriget.

2.6 Vegetation, flora och fauna

Vegetationen i området består till stor del av talldominerad barrskog på mager mark med inslag av lövskog, men också mycket myrmark. Beskrivningen i detta avsnitt bygger till stor del på litteraturuppgifter, en del fältobservationer och en del uppgifter från föreningen Bohusläns flora. Den bifogade artlistan är därför väldigt grundläggande och skulle behöva kompletteras med fördjupade inventeringar.

2.6.1 Kärleväxter

I granskogen domineras fältskiktet av blåbär (*Vaccinium myrtillus*), medan det även är vanligt med lingon (*Vaccinium vitis-idaea*) och ljung (*Calluna vulgaris*) i mer talldominerade bestånd. Inom reservatets barrskogar förekommer även Linnea (*Linnaea borealis*).

Floran är ofta något rikare i partier med lövskog. Blåbär dominerar dock även hedekskogen, men där förekommer även växter som vårfryle (*Luzula pilosa*) och ängskovall (*Melampyrum pratense*).

Grusvägen som går söderut från reservatets parkering, öster om gården Åleslån, kantas bitvis av smultron (*Fragaria vesca*). Men här påträffas också bland annat prästkrage (*Leucanthemum vulgare*), blåklocka (*Campanula rotundifolia*), jungfrulin (*Polygala vulgaris*) och käringtand (*Lotus corniculatus*). Invid vägen, bland annat i sydvästra spetsen av skötselområde 5, finns även brudborste (*Cirsium helenioides*) och ängsvädd (*Succisa pratensis*).

På myrmarkerna förekommer ljung, klockljung (*Erica tetralix*) och myrlilja (*Narthecium ossifragum*), men där påträffas även blodrot (*Potentilla erecta*), hedsäv (*Trichophorum germanicum ssp germanicum*), tuvull (*Eriophorum vaginatum*) och enstaka Jungfru Marie nycklar (*Dactylorhiza maculata*). På de ofta angränsande fukthedsmarkerna dominerar gräset blååtel (*Molinia caerulea*).

I Herrestadsfjällets mosaikartade landskap finns många små stup där det ofta förekommer olika ormbunkar. Exempel på arter som påträffats inom

reservatet är svartbräken (*Asplenium trichomanes*), stenbräken (*Cystopteris fragilis*) och gaffelbräken (*Asplenium septentrionale*).

I sjöar inom reservatet finns bland annat arterna hårslinga (*Myriophyllum alterniflorum*) och styvt braxengräs (*Isoetes lacustris*) (Föreningen Bohusläns flora).

Vid tidigare inventeringar har föreningen Bohusläns flora påträffat en del lite ovanligare arter av inom reservatet, bland annat klubbstarr (*Carex buxbaumii* ssp. *buxbaumii*) och kallgräs (*Scheuchzeria palustris*). Dessutom har man noterat den fridlysta orkidén korallrot (*Corallorrhiza trifida*). I reservatet förekommer även mattlummer (*Lycopodium clavatum*), lopplummer (*Huperzia selago*) och revlummer (*Lycopodium annotinum*) som alla är fridlysta så till vida att de inte får grävas upp eller dras upp med rötterna. Det är också förbjudet att plocka eller på annat sätt insamla exemplar för försäljning eller andra kommersiella ändamål, enligt gällande lagstiftning vid antagandet av denna skötselplan.

2.6.2 Mossor

Mossfloran har inte inventerats särskilt, men allmänt kan sägas att den domineras av arter som hör hemma i näringsfattig barrskog av bohuslänsk typ. Vanliga i skogsmarken är exempelvis olika kvastmossor (*Dicranum spp*), husmossa (*Hylocomium splendens*) och väggmossa (*Pleurozium schreberi*).

I de många myrmarkerna dominerar olika vitmossor (*Sphagnum spp*). I de bevuxna mossmarkerna förekommer förutom vitmossor även räffelmossa (*Aulacomium palustre*) och björnmossa (*Polytrichum commune*).

2.6.3 Lavar

Förvandlingen från öppet landskap till skog i relativt sen tid innebär att lavfloran är ganska utarmad. Det geografiska läget och områdets klimat innebär dock att åldrande skogar i området kan få en värdefull lavflora. Det finns dock bland annat lunglav (*Lobelia pulmonaria*) inom reservatet.

Lavfloran på Herrestadsfjällets hållmarker domineras av arter som gråvit renlav (*Cladonia rangiferina*), gulvit renlav (*Cladonia arbuscula*) och hedrenlav (*Cladonia portentosa*).

2.7 Friluftsvärden

Herrestadsfjället ligger norr om Uddevalla tätort och utgör ett viktigt rekreationsområde för kommuninvånarna. Genom reservatet går Bohusleden och från Kurveröd upp till och igenom det nya naturreservatet anläggs en ny Vildmarksled. Området är attraktivt under alla årstider med ett stigsystem där vissa leder passar bäst för sommarutfärden och andra är mer lämpade för vinterturen på skidor. Naturreservatet omger raststugan Hällerstugan, även om den inte ingår i själva reservatet. Friluftsförandet håller stugan öppen på söndagar under vinterhalvåret.

2.8 Bebyggelse och anläggningar

Längs Bohusleden finns gården Åleslån som drivs som naturskola för kommunens elever. Det är en komplett gårdsmiljö med hävdade omgivningar som visar hur livet på och runt en fjällgård kunde se ut. I närheten av Åleslån finns resterna av två gamla torpställen (Hällorna och Bören) och dessutom lämningar av två kvarnställen (en hjulkvarn och en skvaltkvarn).

Denna skötselplan medför även byggande av såväl vindskydd som grillplatser.

DEL B – SKÖTSEL

Den här skötselplanen anger främst den principiella inriktningen och de långsiktiga målen för skötseln i naturreservatets olika skötselområden. Planen bygger delvis på den gröna skogsbruksplan som tagits fram av Skogsstyrelsen för fastigheten Trollgil 2:1 år 2008 (*plan nr 14080083*), den skogsbruksplan som tagits fram av GF Konsult AB/Skogsvårdsstyrelsen gällande del av Sågebacken 1:3, samt en rapport från institutionen för tillämpad miljövetenskap vid Göteborgs Universitet 1999, kallad "Skogs- och naturvårdsplan med landskapsekologiskt perspektiv för Trollgil 2:1". Planen utgår även i stor del från skötselplanen för det angränsande naturreservatet Herrestadsfjället för att på så sätt skapa ett större sammanhängande område. Den ursprungliga skötselplanen har varit ute på remiss och en del av de synpunkter som kommit in har arbetats in i planen. Revideringarna av den planen har inte remitterats.

Ringbarkade träd utmed gammal stengärdesgård

3. Skötsel och bevarandemål

3.1 Övergripande mål för områdets skötsel

Ett övergripande mål för skötseln av naturreservatet är att behålla och utveckla de värden för friluftslivet som finns i området, men också att utveckla naturvärden genom att avsätta vissa bestånd som naturskogsområden medan andra bestånd avverkas för att skapa bete och/eller lövdominerad skog.

För att värna de friluftsvärden som finns i området ska det finnas utrymme för att göra skogliga insatser i form av exempelvis naturvårdsanpassad huggning. I ett inledande skede har delar av fastigheten avverkats för att skapa förutsättningar för att hålla betesdjur i nära anslutning till gården Åleslån. Detta återskapar naturvärden samtidigt som det skapar ytterligare en variation för det rörliga friluftslivet.

Inom naturreservatet avsätts även vissa områden för fri utveckling som naturskog, vilket på sikt både ökar andelen äldre skog och inslaget av död ved. De relativt stora områdena av berg- och myrmark lämnas för fri utveckling, vilket ytterligare ökar andelen orörd vegetation och naturskog.

En målsättning är även att på sikt utföra naturvårdsbränningar. Dels handlar det om ett större område i reservatets nordvästra del (*skötselområde 1*) för att försöka återskapa de gamla ljunghedar som en gång fanns där. Om det är ekonomiskt möjligt efterbetas området, i annat fall är tanken att området bränns med återkommande intervall. Båda dessa scenarier skapar förutsättningar för ökad biologisk mångfald. Återkommande bränning kan även vara intressant för studier och forskning. Ett annat mål är att bränna ett mindre område längs någon stig eller led inom skötselområde 10 eller 12. En sådan bränning har ett mer pedagogiskt syfte så att besökare lätt kan passera och se hur naturen återetablerar sig och förändras efter en brand. Eventuella bränningar kommer att föregås av samråd med Försvarsmakten eftersom angränsande marker använts för militära övningar.

3.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Allmänna principer

Det har inte gjorts någon landskapsekologisk planering inför framtagandet av skötselplanen, men arbetet har till viss del utgått från ovan nämnda universitetsrapport (*Fröjmark m.fl. 1999*) som har ett landskapsekologiskt perspektiv. Inte heller har behovet av ekologiska störningsregimer såsom brand, dämning m.m. behandlats på något ingående sätt. Däremot kan sägas att när naturliga störningar uppstår, så som brand, stormfällning, dämning mm, ska dessa områden i så stor utsträckning som möjligt lämnas för fri utveckling. Eventuella skogsbränder bekämpas på vanligt sätt, men när släckningsarbetet avslutats lämnas marken att sköta sig själv. Något som kan skapa förutsättningar för en ökad biologisk mångfald.

Bland annat den nordvästra delen av reservatet utgjordes förr av vidsträckta ljunghedar och det krävs naturvårdsbränning för att återskapa dessa. Detta är något som eftersträvas om ekonomiska resurser och kunskaper finns till förvaltarens förfogande.

Om större stormfällningar alternativt bränder riskerar att locka till sig skadeinsekter och det i sin tur riskerar att ge betydande skador på angränsande bestånd och fastigheter ska vissa avsteg från målsättning i enskilda skötselområden kunna göras. Inför sådana avsteg ska dock förvaltaren samråda med markägaren, kommunekolog (*eller motsvarande*), länsstyrelsen, skogsstyrelsen och eventuella utomstående skogsägare.

Inom reservatet finns det områden som dämats upp av bäver. Dämningarna lämnas utan åtgärd eftersom de lett till höga naturvärden, bland annat i form av död ved. Även vid eventuella ytterligare dämningar ska utgångspunkten vara att området lämnas för fri utveckling, om inte dämningen i sig skadar natur- eller friluftsvärden som är viktigare att värna.

Skogsmark

Stigar och vägar som märkts ut av kommunen ska vara framkomliga på ett godtagbart sätt, även inom områden som i övrigt ska lämnas för fri utveckling. Även utmed vandringsleder kan naturvårdsanpassad huggning ske om det krävs för friluftslivet och inte skadar naturvärdena.

I de ungskogar som finns inom området utförs naturvårdsanpassade skogsinsatser med syfte att öka tillgängligheten och även gynna lövet, men blandskogarna ska ändå ha ett påtagligt inslag av barr för att få en så stor mångfald som möjligt. Några ungskogar lämnas dock för fri utveckling eftersom det främjar den biologiska mångfalden.

Vid avverkningar ska förstärkt naturhänsyn tillämpas, vilket bland annat innebär:

- att grova och gamla träd sparas oavsett trädslag,
- att bärande träd sparas, men även andra lövträd i olika faser av beståndsutvecklingen,
- att körning i våtare partier undviks,
- att skyddszoner lämnas utmed vattendrag och sjöar, nedanför branter och runt andra lokaler som är känsliga för växt- och djurlivet,
- att död ved i största möjliga utsträckning sparas och lämnas utan åtgärd, samt att högstubbar skapas vid avverkningar.

Kulturintressanta lämningar, så som gamla brukningsvägar, undviks vid körning med skogsmaskiner.

Bete

Områden som avsätts för bete ska hävdas på det sättet så länge det finns ekonomiska förutsättningar samt tillgång på djur. När/om detta inte längre

är möjligt ska fastmarken ställas om till olikåldrig, lövdominerad skog och myrmarkerna ska fortsatt hållas öppna genom röjningsinsatser.

Betesmarken delas in i fällsystem så att djuren kan styras till olika områden under olika perioder av betessäsongen. Hur djuren styrs regleras inte av skötselplanen, utan sker i samråd mellan förvaltare och djurhållare beroende på hur floran utvecklar sig.

Betesdjuren får inte tilläggsutfodras inom naturreservatet. Detta för att undvika tillförsel av näring.

3.3 Beskrivning av skötselområden

Skötselområdenas utformning framgår av bilaga A.

Rubriken *Avdelningar* nedan motsvarar avgränsade avdelningar/bestånd i de två skogsbruksplaner som finns från 2008 där A är planen för Trollgil 2:1 och B är planen för Sågebacken 1:3. Dessa beteckningar är endast med för att eventuellt underlätta för dem som utför skötselåtgärderna.

Skötselområde 1

Beskrivning: I huvudsak hällmarkstallskog med stora inslag av myrmark. Historiskt sett har området varit öppna ljunghedar, men idag är höjderna glest beskogade med barrskog och ofta talldominans.

Avdelningar: Impedimentmark

Mål: I första hand återskapa ljunghedar, alternativt ett område för återkommande naturvårdsbränning för att på så sätt skapa gynnsamma förhållanden för brandberoende växter och djur. Annars naturskog.

Åtgärder: Naturvårdsbränning med efterföljande bete, alternativt återkommande naturvårdsbränning. Om detta inte är möjligt lämnas området utan åtgärder. Eventuell naturvårdsbränning ska föregås av samråd med Försvarsmakten.

Skötselområde 2

Beskrivning: Blandskog som domineras av tall i väster och gran i sydost. Stora inslag av myrmark.

Avdelningar: B5, B7, B9

Mål: Friluftsskog

Åtgärder: Skapa öppna ytor för att ge förutsättningar för olikåldrig skog, försiktig naturvårdsanpassad huggning där stammar lämnas. I övrigt inga åtgärder under planårsperioden.

Skötselområde 3

Beskrivning: Grandominerat skogsområde. I dalsänkan med omgivande branter finns äldre barrskog med relativt gamla träd sett till reservatet, ca 115 år. Utmed Sågebäcken finns rester av en gammal skvaltkvarn.

Avdelningar: B6, del av B8, del av B10

Mål: Friluftsskog

Åtgärder: Skapa luckor för att ge förutsättning för olikåldrig skog av alla trädslag. Försiktig naturvårdsanpassad huggning där stammar lämnas. I övrigt inga åtgärder.

Skötselområde 4

Beskrivning: Åleslån. En äldre gårdsmiljö som beskrivs i texten ovan. Större delen av området utanför själva gårdscentrat betas.

Avdelningar: Gårdsmiljö, beteshage, del av B6

Mål: Gårdsmiljö/bete

Åtgärder: Fortsatt bete i de delar som tidigare har betats. I övrigt sköts området så att en kulturhistoriskt intressant miljö bevaras sett till så väl byggnader som natur.

Skötselområde 5

Beskrivning: Norra delen är barrskogsdominerat skogsområde intill gården Åleslån. Söder om detta finns en gammal, utdikad slåttermyr som i sydväst övergår i mer "vanlig" myrmark. Området har förutsättningar för hög biologisk mångfald vid bete. Grusvägen i sydost hyser fin ängsflora, många fjärilsarter och har man tur kan man även få se orm. Områdets södra spets har ganska hög förekomst av de hävdgynnade arterna brudborste och ängsvädd.

Avdelningar: del av B8

Mål: Norra skogsområdet i huvudsak naturskog där bete tillåts. I övrigt bete.

Åtgärder: Skogen i norr lämnas i huvudsak för fri utveckling, men med viss röjning i kanterna och eventuellt skogsbete. Vägrenen hävdas årligen genom bete eller slåtter. Myrens diken bevaras för att visa på kulturintressant miljö. Träd och buskar tas bort från myrmarken som även i övrigt hålls öppen, i första hand genom bete.

Skötselområde 6

Beskrivning: Nyligen avverkad barrskog med sparade lövträd och värdekärnor av blandskog. Inom området finns tre dikade lövkärr. Det finns även flera mindre ytor, bland annat utmed Mållsjön och Sågebäckens utlopp, som genom återkommande hävd kan ge en fin artrikedom. Inom området finns även flera stengärdesgårdar som är värda att lyfta fram. Längs grusvägen i nordväst finns fin ängsflora, många fjärilsarter och har man tur kan man även få se orm.

Avdelningar: B13, B14, B15

Mål: Betesmark

Åtgärder: På sikt täpps grävda diken igen för att återskapa lövkärr. I första hand ska området betas. Om det inte är möjligt ställs området om till olikåldrig lövdominerad skog. Kulturlämningar så som stengärdesgårdar lyfts fram genom röjning i och runt om vid behov. Vägrenen hävdas årligen genom bete eller slåtter.

Skötselområde 7

Beskrivning: En större del av området har nyligen avverkats och ställts om till betesmark. Lövträd har bevarats för variation i landskapet och förutsättningar för att utveckling till grova, äldre lövträd. Även en del barr har lämnats. I söder och i nordost finns den ganska öppna blandskogen bevarad. Inom området finns flera spår efter tidigare odlingstid, bland annat gammal grund och stengärdesgård. I södra delen finns höjd med fin utsiktsplats över Mällsjön. I områdets sydöstra spets finns en fin rastplats alldeles invid Sågebäcken. I väster brant mot Bôre å. Längs grusvägen finns intressant ängsflora, många fjärilsarter och det finns även chans att få se orm. På myrmarken vid Mällsjön kan man få se spelande tranor om våren.

Avdelningar: Del av B12

Mål: Betesmark

Åtgärder: I första hand ska området betas, annars omställning till olikåldrig lövdominerad skog. Ytterligare avverkningsåtgärder sätts in för att skapa förutsättningar för solitära, vidkroniga lövträd. För att få fin utsikt över Mällsjön sker viss avverkning på myrmarken i sydost. Kulturlämningar lyfts fram genom röjning i och runt dessa vid behov. Vägrenen hävdas årligen genom bete eller slåtter.

Skötselområde 8

Beskrivning: Grandominerad, olikåldrig skog i svår terräng. Inom området finns branter och i den nordvästra branten finns äldre blandskog.

Avdelningar: B1

Mål: Naturskog

Åtgärder: Igenväxning av myrmark motverkas. I övrigt inga åtgärder.

Skötselområde 9

Beskrivning: Lövdominerad skog på frisk och fuktig mark. Skogligt domineras området av björk, men med inväxande gran. Det finns mycket död lövvädd som är värdefull för bland annat hackspettar och vedsvampar. Området är kulturhistoriskt intressant. Genom delar av området går en stig med tillhörande informationstavlor. Inom området finns en torpruin som är viktig att lyfta fram. Här finns också spår av små, gamla, igenväxta åkrar. Bohusleden passerar.

Avdelningar: A2, B4

Mål: Friluftsskog

Åtgärder: Håll efter återväxten av gran så att lövet fortsätter att dominera. Ringbarka några medelålders granar i skötselområdets södra halva för att ge död ved som gynnar svampar och insekter. Håll öppet runt kulturlämningar och markera samt eventuellt öppna upp de gamla åkertegarna. I övrigt viss, försiktig naturvårdsanpassad huggning.

Skötselområde 10

Beskrivning: Mest ogallrad tallskog på torr, delvis bergbunden mark. Skogens ålder varierar i huvudsak mellan 50 och 70 år. Det finns stora inslag av myr- och hållmarksimpediment. I norra delen av området passerar Bohusleden invid sjön Stora Hällesvattnet.

Avdelningar: A1, A9, A12, A21, B2

Mål: Friluftsskog

Åtgärder: Försiktig naturvårdsanpassad huggning. I bestånd med brist på död ved lämnas de fällda stammarna och högstubbar tillskapas. Inom skötselområde 10 eller 12, sannolikt i närheten av Furuvattnet, planeras en mindre naturvårdsbränning utmed någon stig eller led. Detta blir ett pedagogiskt inslag där reservatsbesökare kan se vad som händer när naturen återetablerar sig efter en brand. I övrigt planeras inga åtgärder under planårsperioden. Eventuell naturvårdsbränning ska föregås av samråd med Försvarsmakten.

Skötselområde 11

Beskrivning: Sumpskog som gränsar mot bergbrant i öster. Sett till reservatet har den grandominerade skogen gamla träd och utgör en bra biotop för skogsfågel, mossor och vedsvampar.

Avdelningar: A10

Mål: Naturskog

Åtgärder: Inga åtgärder.

Skötselområde 12

Beskrivning: I huvudsak ogallrad tallskog på torr mark. Skogens ålder varierar något med dominans runt 40-55 år. I området påträffas bland annat linnea, korallrot och mattlumner.

Avdelningar: A3, A6, A8

Mål: Friluftsskog

Åtgärder: Gynna lövträd, framförallt längs bäcken i områdets nordöstra gräns och skapa förutsättningar för utveckling av gamla lövträd inom området. Inom skötselområde 10 eller 12, sannolikt i närheten av Furuvattnet, planeras en mindre naturvårdsbränning utmed någon stig eller led. Detta blir ett pedagogiskt inslag där reservatsbesökare kan se vad som händer när naturen återetablerar sig efter en brand. I övrigt planeras inga åtgärder under planårsperioden. Eventuell naturvårdsbränning ska föregås av samråd med Försvarsmakten.

Skötselområde 13

Beskrivning: Området kallas Grönne lunne. Sett till reservatsområdet finns här ovanligt gamla och välväxta granar, men boniteten varierar. Marken är mestadels frisk, men det finns blöta partier där det förekommer al. Här finns en blockig, liten bergrant med gryt. Den döda ved som finns och skapas naturligt med tiden, gynnar bland annat mossor, vedsvampar och hackspettar.

Avdelningar: A7

Mål: Naturskog

Åtgärder: Inga åtgärder.

Skötselområde 14

Beskrivning: Blandskog med stort lövinslag i de lägre partierna på frisk mark och med större inslag av främst tall på höjderna. I områdets södra del finns ett mindre bestånd som är något yngre till följd av en tidigare brand. I norr finns en fin bäckmiljö och invid Mjövattnet finns spår av bäver. Invid bäcken, strax norr om Mjövattnet, finns spår efter påbörjad uthuggning av kvarnstenar. På höjderna ovan Mjövattnet finns fina utsiktsplatser.

Avdelningar: A4, A5, A16, A17, B3, B11, del av B12

Mål: Friluftsskog

Åtgärder: Området lämnas i huvudsak för fri utveckling, men längs bäcken i norr gynnas lövträd och inom hela området skapas förutsättningar för utveckling av gamla lövträd. Utmed Mjövattnet fälls eller kapas vissa träd för att skapa nya utsiktsplatser från höjderna.

Skötselområde 15

Beskrivning: Blandbestånd på frisk mark. Björk och gran dominerar skogsbeståndet. I övrigt impediment med i huvudsak hållmark, men även myrmark.

Avdelningar: A11

Mål: Naturskog

Åtgärder: Inga åtgärder.

Skötselområde 16

Beskrivning: Biotopen utgörs av mycket impedimentmark i form av myr- och delvis kuperad hållmark. I övrigt till stor del gammal tall- och granskog med värdekärnor som har hög andel död ved och i form av torrträd och lågor. I södra änden av området finns talldominerat område där huvuddelen vuxit upp efter en brand för ca 30 år sedan, men det finns inslag av äldre barrskog i svackor. I området intill finns äldre granskog där ett bäverdämme gett död granved, främst utmed kanten av sjön Torbjörn. Bland annat gynnas krävande mossor och vedsvampar av miljön, liksom hackspettar. Även ett mindre område i öster hyser gammal granskog invid en nordvänd bergbrant. Här påträffas bland annat signalarten grov fjädermossa som gynnas av miljön, liksom andra krävand mossor gör. I norra delen av skötselområdet finns en långsträckt, fuktig svacka som hyser mycket död ved, framförallt av björk. Här gynnas bland annat fåglar och vedlevande insekter.

Avdelningar: A13, A14, A15, A18, A19, A26

Mål: Naturskog

Åtgärder: Igenväxning av myrmark motverkas. I övrigt inga åtgärder.

Skötselområde 17

Beskrivning: Äldre tallskog på frisk till torr mark. Skogen är till stor del olikåldrig, men i huvudsak ca 85-90 år. Terrängen är kuperad och det finns inslag av både surdråg och branter. I delar av området är blåbärsriset välutvecklat.

Avdelningar: A20, A22, A23

Mål: Friluftsskog

Åtgärder: Inga åtgärder under planårsperioden.

Skötselområde 18

Beskrivning: Större delen av området utgörs av myrmark som gränsar mot sjön Torbjörn. Skogen i skötselområdets västra del ligger otillgängligt på frisk mark i branter mellan mossen och en bergshöjd. I skogsområdets nordöstra kant finns en liten fin bäckmiljö. Skogen är blandad med dominans av barrträd och bland annat mossor, vedsvampar och fåglar gynnas av biotopen.

Avdelningar: A25

Mål: Naturskog

Åtgärder: Igenväxning av myrmark motverkas. I övrigt inga åtgärder.

Skötselområde 19

Beskrivning: Blandskog som är grandominerad i väster. Halva området föryngringsavverkades 1989 och den andra halvan 1994. Området är kupe-
rat och mitt i finns branter som registrerats som naturvärdesobjekt. På ekar i
området har det påträffats lunglav. I den västra delen finns spår efter mine-
ralbrytning.

Avdelningar: A24, A28, A29

Mål: Friluftsskog

Åtgärder: På sikt viss naturvårdsanpassad huggning för att långsiktigt öka
naturvärdena. Vid åtgärderna gynnas lövträd för att få en lövdominerad
blandskog. Dessutom skapas luckor. På bergigare delar sparas alltid en
stomme av tall.

Skötselområde 20

Beskrivning: Gles talldominerad skog på torr, mager, bergbunden mark.
Bärriset är välutvecklat i området. Tallskogen bryts upp av hållmarksom-
råde.

Avdelningar: A27

Mål: Naturskog

Åtgärder: Inga åtgärder.

4. Friluftsliv

4.1 Övergripande mål

Naturreservatet Herrestadsfjället II ska med sitt varierade skogslandskap, sina vandringsleder och sitt relativt stadsnära läge erbjuda kommuninvånarna och besökare en avkopplande miljö att vistas i. Reservatet fungerar som en utökning av det intilliggande reservatsområdet Herrestadsfjället som utnyttjas flitigt av allmänheten. Informationstavlor ska berätta för besökarna om de natur- och friluftsvärden som finns i de båda reservaten och även en del om skötseln. Kommunen planerar också att informera om de kulturvärden som finns i reservatet.

4.2 Information och anläggningar

Mål:

- Att på ett så naturligt sätt som möjligt informera intresserade besökare om området och inspirera till att uppleva så mycket som möjligt.

Engångsåtgärder:

- Sätta upp informationstavlor om reservatet utmed leden från Kurveröd samt på parkeringen vid Åleslån. Inom reservatet sätts även informationstavlor upp gällande kulturlämningar.
- Anlägga och märka ut utsiktsplatser.
- Anlägga två grillplatser och ett vindskydd eller hydda.
- Anlägga en vandringsled från Kurveröd till och igenom naturreservatet. Leden kommer att komma in i reservatet i höjd med sjön Skräppen där den fortsätter norrut på höjderna öster om Mjövattnet och vidare upp till grusvägen med möjlighet till passage genom beteshagarna.

Underhållsåtgärder:

- Regelbunden tillsyn av området i stort samt av skyltar, vindskydd, grillplatser, utsiktsplatser och leder.
- Naturvårdsanpassad huggning längs vandringsleder.
- Upprustning av P-plats vid behov.

5. Gränsmarkering

Reservatets gräns ska märkas ut i fält. Gränsmarkeringar ska utföras enligt Naturvårdsverkets anvisningar "Att skylta skyddad natur".

6. Uppföljning

6.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Skötselåtgärder som utförs i reservatet ska dokumenteras av den som utför åtgärden. Av dokumentationen ska framgå åtgärd, plats (*skötselområde*), tidpunkt och utförare. Det kan även vara av värde att ange kostnad.

Större åtgärder av restaureringskaraktär bör dokumenteras med foto före och efter åtgärd.

6.2 Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Kommunen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs vart 10:e år för hela reservatet.

6.3 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras när uppföljningen indikerar att det behövs.

7. Sammanfattning av planerad förvaltning

Förvaltningen av naturreservatet Herrestadsfjället II bekostas av Uddevalla kommun.

Tabell 4. Sammanfattning och prioritering av skötselplanens åtgärder. Prioritering inom intervall 1-3 där 1 är högsta prioritet att genomföra.

Åtgärd	Var	När/intervall	Prioritet
Gränsmarkering	Alla yttergränser	En gång, underhålls vid behov.	1
Informationsskyltar om reservatet och om kulturlämningar	På lämpliga platser som bestäms i samråd med fri-luftsfrämjandet	En gång, underhålls vid behov.	1
Vindskydd/-hydda, grillplatser, bänkar vid utsiktsplatser	På lämpliga platser som bestäms i samråd med fri-luftsfrämjandet. Grillplatser samråds även med försvaret.	En gång, underhålls vid behov.	2
Grova lövträd frihuggs där behov finns	Alla skötselområden utom där målet är naturskog	Etappvis, vid behov	1
Nyskapande av död ved genom topphuggning, ringbarkning, fällning	Alla skötselområden utom där målet är naturskog. Ringbarkning får inte ske utmed stigar/leder eller i reservatets ytterområden.	Etappvis, vid behov	1
Öppethållande av myrmarker genom att motverka igenväxning av buskar och träd	Alla skötselområden	Etappvis, vid behov	2
Uppföljning av skötselåtgärd	Alla skötselområden	Efter åtgärd	2
Uppföljning av bevarandemål	Alla skötselområden	Vart 10:e år eller efter konstaterat behov.	2

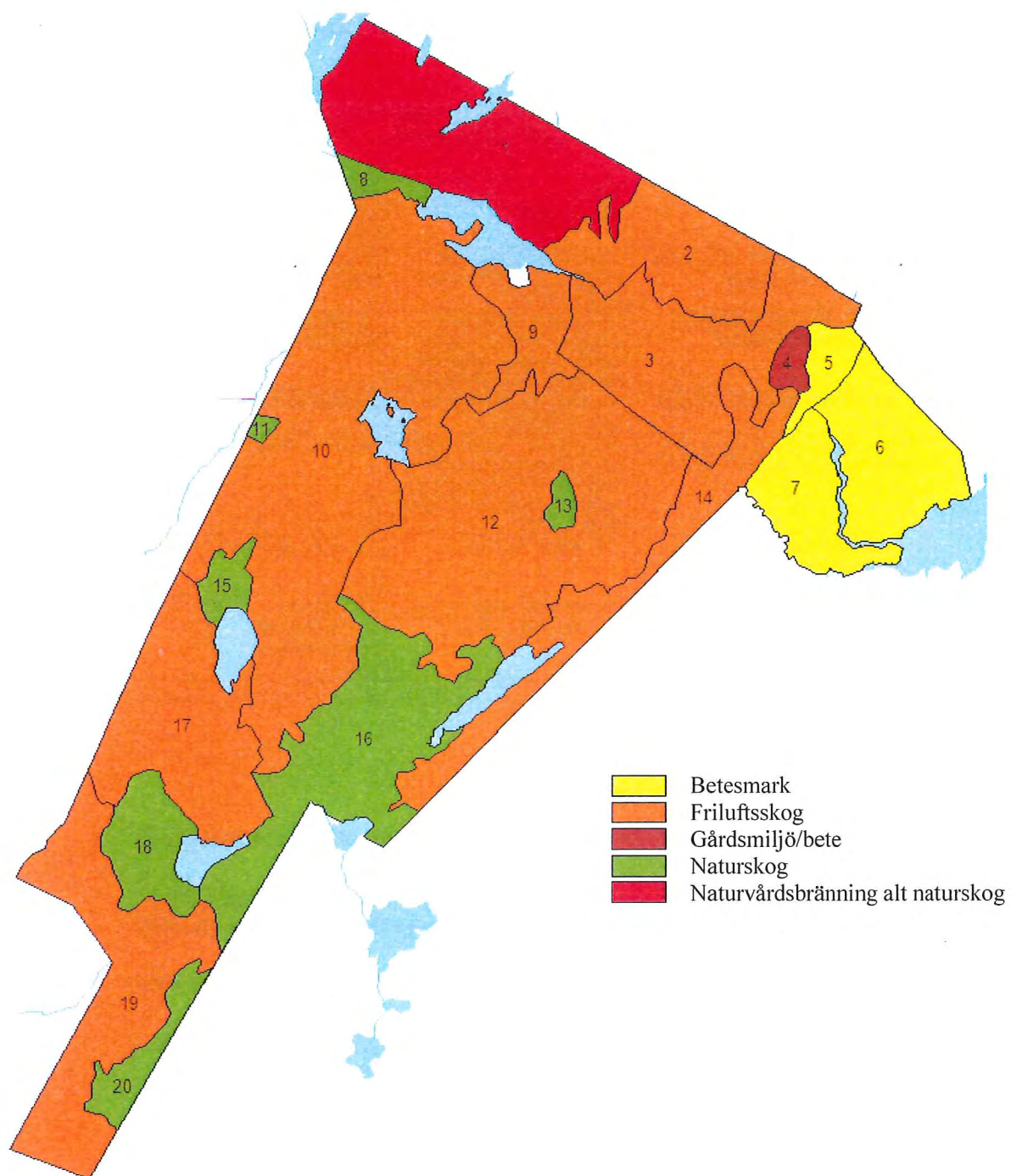
8. Referenser

- Frizell, B & Olin, R. 1985. Bohusleden. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohuslän.
- Fröjmark m.fl. 1999. Skogs- och naturvårdsplan med landskapsekologiskt perspektiv för Trollgil 2:1. Institutionen för tillämpad miljövetenskap, Göteborgs Universitet.
- GF Konsult AB, Göteborg. 1999. Skogsbruksplan gällande Sågebacken 1:3 2000-2010. Skogsvårdsstyrelsen.
- Gärdenfors, U. (red.). 2005. Rödlistade arter i Sverige 2005 – The 2005 red List of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Lindqvist, M & Sjöstedt, O. 1999. Skötselplan för Herrestadsfjällets naturreservat. Uddevalla kommun.
- Stenström, J & Forshed, N. 2004. Ljunghedar, historia, ekologi och arter. Länsstyrelsen Västra Götaland, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen Halland, Väst kuststiftelsen, Naturcentrum.
- Strid, I. 2008. Skogsbruksplan för Trollgil 2:1. Skogsstyrelsen.

Övriga referenser

- "Den virtuella floran" <http://linnaeus.nrm.se/flora>
- Resultat från florainventeringar gjorda av föreningen Bohusläns flora.

Bilaga A – Skötselområdeskarta

UDDEVALLA KOMMUN